

بررسی بحران کارگری در شرایط جنگی از نگاه کارشناسان و فعالان کسب و کار

معیشت کارگران زیر آوار جنگ

امنیت شغلی؛ نخستین قربانی شرایط جنگی

کلی‌ماندگار |
گوازش

وقتی جنگ آغاز می‌شود، نخستین تصاویری که به ذهن می‌رسد، صحنه‌های درگیری، تخریب زیرساخت‌ها و تهدیدهای امنیتی است؛ اما واقعیت این است که دامنه اثرات جنگ بسیار فراتر از میدان‌های نبرد گسترش می‌یابد و به لایه‌های عمیق زندگی اجتماعی و اقتصادی نفوذ می‌کند. یکی از مهم‌ترین عرصه‌هایی که در این میان دچار آسیب جدی می‌شود، معیشت مردم، به‌ویژه طبقه کارگر است؛ چیزی که پیش از این نیز با چالش‌های متعدد اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کرد و اکنون در شرایط پیچیده‌تر و شکننده‌تر قرار گرفته است. کارگران، به عنوان ستون فقرات تولید و اقتصاد، بیش از هر گروه دیگری در معرض پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم جنگ قرار دارند. کاهش فعالیت‌های اقتصادی، اختلال در زنجیره تأمین، افزایش هزینه‌های تولید و افت قدرت خرید عمومی، همگی عواملی هستند که به‌طور همزمان بازار کار را تحت فشار قرار می‌دهند. در چنین شرایطی، امنیت شغلی به مفهومی شکننده تبدیل می‌شود و بسیاری از کارگران با خطر از دست‌دادن شغل یا کاهش در آمد مواجه می‌شوند؛ وضعیتی که نه تنها معیشت آنها، بلکه ثبات اجتماعی را نیز تهدید می‌کند. در کنار این مسائل، ضعف ساختاری در نظام‌های حمایتی، به‌ویژه در حوزه بیمه بیکاری، بر شدت بحران می‌افزاید. در حالی که انتظار می‌رود در شرایط اضطراری سازکارهای حمایتی به‌سرعت و به‌طور گستره‌وار در عمل شوند، واقعیت‌نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از کارگران، به‌ویژه شاغلان در بخش‌های غیررسمی و کارگاه‌های کوچک، از این حمایت‌های بهره می‌مانند. این خلأ حمایتی این معنی را می‌دهد که فشارهای اقتصادی ناشی از بیکاری یا کاهش در آمد، به‌طور مستقیم بر دوش خانوارهای کارگری سنگینی کند.از سوی دیگر، تورم به عنوان یکی از مخرب‌ترین پیامدهای اقتصادی جنگ، نقش تعیین‌کننده‌ای در تضعیف قدرت خرید کارگران ایفا می‌کند. افزایش مداوم قیمت کارانه‌های اساسی و خدمات، بدون آنکه دستمزدها متناسب با آن تعدیل شده، به معنای کاهش واقعی درآمد و کوچک‌تر شدن سفره‌های خانوارهای کارگری است. این روند، به‌ویژه در شرایطی که سیاست‌های مزدی با تأخیر اجرائی شوند یا

به‌طور کامل به‌مرحله اجرانمی‌رسند، می‌تواند به تشدید نابرابری‌های اقتصادی و افزایش نارضایتی‌های اجتماعی منجر شود. در این میان، کارگاه‌های کوچک و متوسط نیز که نقش مهمی در ایجاد اشتغال دارند، با چالش‌های بی‌سابقه‌ای روبه‌رو شده‌اند. بسیاری از این واحدها در مواجهه با افزایش هزینه‌ها و کاهش تقاضا، ناچار به کاهش ظرفیت یا تعطیلی کامل شده‌اند؛ اتفاقی که مستقیماً به بیکاری گسترده‌تر منجر می‌شود و چرخه‌ای از بحران را در بازار کار ایجاد می‌کند.

◀ امنیت شغلی؛ نخستین قربانی شرایط جنگی

در هر بحران اقتصادی، امنیت شغلی نخستین مولفه‌ای است که دچار آسیب می‌شود. در شرایط جنگی این مساله ابعاد جدی‌تری به خود می‌گیرد. بسیاری از کارگاه‌های کوچک و متوسط، که ستون فقرات اشتغال کشور را تشکیل می‌دهند، در مواجهه با افزایش هزینه‌ها، کاهش تقاضا و اختلال در زنجیره تأمین، ناچار به تعدیل نیرو یا تعطیلی کامل می‌شوند. عاطفه اکبری راد، کارشناس بازار کسب و کار در این باره به «تعادل» می‌گوید: در شرایط جنگی، اقتصادداران دفاژ نااطمینانی شدید می‌شود. کارفرمانی داند فر داجه اتفاقی خواهد افتاد؛ آیا مواد اولیه تأمین می‌شود؟ آیا بازار فروش باقی می‌ماند؟ یا هزینه‌ها قابل کنترل خواهد بود؟ در چنین فضایی، اولین واکنش، کاهش هزینه‌هاست و متأسفانه نیروی کار، ساده‌ترین گزینه برای این کاهش است. مثال تولید فرآراده‌های پایدار و رسمی در بسیاری از مشاغل، وضعیت کارگران را شکننده‌تر کرده است. بخش بزرگی از کارگران در کارگاه‌های کوچک بدون قرارداد رسمی یا با قراردادهای موقت کار می‌کنند. این یعنی در اولین شوک اقتصادی، بدون هیچ پشتوانه‌ای از کار بیکار می‌شوند.

◀ تعطیلی کارگاه‌های کوچک

◀ حلقه گشده حمایت‌های اقتصادی

این کارشناس بازار کسب و کار ادامه می‌دهد: کارگاه‌های کوچک، بیشترین سهم اشتغال را در اقتصاد دارند، اما در عین حال کمترین سطح حمایت و ادرا یافت می‌کنند. در شرایط جنگی، این واحدها بیش از سایر بخش‌ها در معرض خطر قرار دارند. از سوی دیگر افزایش قیمت مواد

خبرروز

شناسایی ۲۷ فرد یوزپلنگ آسیایی در ایران

مدیر پروژه حفاظت از یوز آسیایی گفت: طی سال جاری ۲۱ فرد یوز بالغ و ۶ فرد توله یوز شناسایی شده‌اند. باقر نظامی افزود: در بهار سال قبل ۱۷ فرد یوز شناسنامه‌دار داشتیم. در سال جاری هفت یوز نر، ۶ فرد یوز ماده و ۶ فرد توله شناسایی شده‌اند. چهار فرد یوز نیز شناسنامه‌دار هستند ولی جنسیت آنها مشخص نیست علاوه بر آن چهار فرد یوز به تازگی از مادر مستقل شده‌اند بنابراین ۲۱ فرد یوز بالغ و ۶ فرد توله شناسایی شده‌اند. او افزود: هلیا (یوز ماده) همه توله‌هایش زنده هستند و هفته گذشته پنج توله او در میاندشت شناسایی شدند. مهشاد نیز چهار توله یوز دارد. در حال حاضر سه فرد ماده یوز قابل باروری به نام‌های «توران»، «آذر»، «لبریشم» و دو فرد یوز ماده نابارور به نام‌های «دلبر» و «ایران» در این سایت زندگی می‌کنند.

زندگی این افراد را تأمین کند؟ وقتی نه دستمزدها افزایش می‌یابد، نه حمایت کافی وجود دارد، کارگر چگونه باید زندگی کند؟ مهدوی ادامه می‌دهد: اگر معیشت کارگران تأمین نشود، نه تنها تولید آسیب می‌بیند، بلکه جامعه نیز با مشکلات جدی‌تری مواجه خواهد شد. در چنین شرایطی، نقش دولت بیش از هر زمان دیگری اهمیت پیدا می‌کند. سیاست‌گذاری‌های اقتصادی، نحوه توزیع منابع، حمایت از تولید و نظارت بر بازار کار، همگی عواملی هستند که می‌توانند وضعیت را بهبود ببخشند یا وخیم‌تر کنند.

◀ معیشت کارگران در خط مقدم بحران

در نهایت آنچه امروز در اقتصاد دیده می‌شود، تنها یک بحران موقت نیست؛ بلکه نشانه‌هایی از یک چالش عمیق و ساختاری است که در شرایط جنگی تشدید شده است. کارگران، به عنوان یکی از آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه، بیشترین فشار را تحمل می‌کنند. نبود امنیت شغلی، ضعف حمایت‌های اجتماعی، تعطیلی کارگاه‌ها، تورم افسارگسیخته و تعطل در اجرای مصوبات مزدی، همگی عواملی هستند که سفره معیشت کارگران را کوچک‌تر کرده‌اند. اگرچه بخشی از این مشکلات ناشی از شرایط

کلی اقتصاد و جنگ است، اما بخش قابل توجهی نیز به سیاست‌گذاری‌ها و نحوه مدیریت بحران بازمی‌گردد. پاسخ به این بحران، نیازمند اراده‌ای جدی برای حمایت از نیروی کار، تقویت تولید و ایجاد تعادل میان منافع کارگران و کارفرمایان است. در غیر این صورت، فشارهای اقتصادی می‌تواند به بحران‌های اجتماعی گسترده‌تری منجر شود؛ بحرانی که هزینه آن را نه تنها کارگران، بلکه کل جامعه خواهد برداخت.

◀ روی خط خبر

تمدید مهلت انتخاب محل و ویرایش آزمون پذیرش دستیار فوق تخصصی پزشکی

آزمون پذیرش دستیار فوق تخصصی پزشکی بالینی از ساعت ۸صبح روز دوشنبه ۳۱ فروردین ماه ۱۴۰۵ تا ساعت ۲۴ روز شنبه ۱۵ دیهششت‌ماه ۱۴۰۵ تمدید شد. بر اساس این گزارش، نتایج آزمون کتبی ۵ بهمن‌ماه ۱۴۰۴ و همچنین آزمون شفاهی در

دانشگاه شریف بدون کنکور دکتری می‌پذیرد

داشتن مدرک کارشناسی با معدل حداقل ۱۶، مدرک کارشناسی ارشد مرتبط با معدل حداقل ۱۷ (بدون احتساب نمره پایان‌نامه) و همچنین سبوری‌نشدن بیش از سه سال از فراغت از تحصیل (برای فارغ‌التحصیلان پس از ۳ مهر ۱۴۰۳) است. دانشجویان شاغل به تحصیل ارشد نیز در صورت ارائه گواهی فراغت تا ۳۱ شهریور ۱۴۰۵ می‌توانند اقدام کنند. امتیازات ویژه برای داوطلبان دارای رتبه زیر ۱۰کنکور کارشناسی، رتبه‌های اول تا سوم آزمون کارشناسی ارشد یا دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد، مدارال‌های آزمایشگاهی دانش‌آموزی و دانشجویی، رتبه‌های جشنواره خوارزمی و سایر دستاوردهای علمی به تشخیص کمیته تخصصی لحاظ می‌شود. دانشجویان دانشگاه شریف نیزاز به‌ارایه گواهی رتبه یا فراغت از تحصیل ندارند. هر داوطلب فقط مجاز به انتخاب یک رشته است؛ در غیر این صورت کلیه درخواست‌ها لغو می‌شود. تاریخ

سه‌میه ایران در حج ۱۴۰۵ از ۸۵ به ۳۰ هزار نفر کاهش یافت

سرزمین وحی با تغییراتی همراه شد. وی ادامه داد: همزمان با امضای تفاهمنامه با وزارت حج عربستان مقدمات اعزام ۳۰ هزار نفری فراهم شده است. اما اینکه حج آینده با چه شیوه‌ای برگزار خواهد شد، چه هوایی و چه زمینی به تحولات سیاسی و امنیتی بستگی دارد که به‌زودی جزئیات

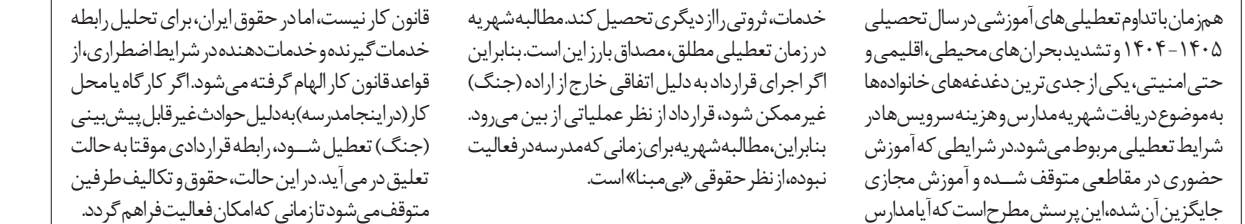
تداوم آموزش دانش‌آموزان تا ۹ خرداد

و چه حضوری، تا تاریخ ۹ خرداد ماه جاری ادامه یابد. رضوان حکیم‌زاده اظهار کرد: هدف اصلی از برگزاری این نشست، رصد دقیق جریان آموزش در سال جاری و اطمینان از کیفیت لازم آن بوده است. این جلسه به عنوان نخستین نشست برای برنامه‌ریزی پروژه مهر ماه سال آینده شناخته می‌شود تا از نظر نیروی انسانی و زیرساخت‌های فضا، آماج‌گی لازم برای شروع سال تحصیلی جدید از پیش فراهم شود. وی افزود: گزارش‌های ارائه شده از معاونت‌های مختلف استان البرز نشان می‌دهد که با توجه به انگیزه بالای فرهنگیان این استان، جریان آموزش نه تنها متوقف

رویداد

مدارس و سرویس مدارس در زمان جنگ حق دریافت شهریه دارند؟

قانون کار نیست، اما در حقوق ایران، برای تحلیل رابطه خدمات‌گیرنده و خدمات‌دهنده در شرایط اضطراری، از قواعد قانون کار الهام گرفته می‌شود. اگر کارگاه یا محل کار (در اینجا مدرسه) به دلیل حوادث غیر قابل پیش‌بینی (جنگ) تعطیل شود، رابطه قراردادى موقتاً به حالت تعلیق در می‌آید. در این حالت، حقوق و تکالیف طرفین متوقف می‌شود تا زمانی که امکان فعالیت فراهم گردد.

خدمات، ثروتی را از دیگری تحصیل کند. مطالبه شهریه در زمان تعطیلی مطلق، مصداق بارز این است. بنابراین اگر اجرای قرارداد به دلیل اتفاقی خارج از اراده (جنگ) غیر ممکن شود، قرارداد از نظر عملیاتی از بین می‌رود. بنابراین، مطالبه شهریه برای زمانی که مدرسه در فعالیت نبوده؛ از نظر حقوقی «بی‌مبنا» است.

◀ سرویس مدارس

◀ پرداخت هزینه بدون دریافت خدمت

این حقوقدان درباره وضعیت سرویس مدارس نیز تصریح می‌کند: چون سرویس بخشی از قرارداد حمل‌ونقل است و در زمان جنگ انجام نشده، مطالبه هزینه آن نیز فاقد وجهت قانونی است. اما فرض دیگر این است که مدارس «به‌طور محدود یا همان آموزش از راه دور یا نیمه‌تمام» فعالیت کنند؛ در این حالت، بحث پیچیده‌تری شود و ممکن است مدارس حق دریافت شهریه «بی‌مبنا» یا «تعديل شده» داشته باشند.

◀ تغییر ماهیت خدمت، الزامی بر تعدیل شهریه

آقایابایان در ادامه با اشاره به محدودیت فعالیت مدارس، در توضیح تغییر ماهیت خدمت می‌گوید: «اگر مدرسه به‌جای حضور در کلاس، آموزش را از طریق اینترنت (Online) ارائه بدهد، تعهد خود را انجام داده است، اما ندارد. چون: «با استناد به امر قهری، جنگ یک حادثه غیر قابل پیشگیری و غیر قابل اجتناب است. وقتی مدرسه شروع می‌تواند خدمات آموزشی (که موضوع اصلی قرارداد است) را ارائه بدهد، تعهد خود را انجام نداده است. در حقوق «هیچ عوضی در برابر عوضی وجود ندارد.» یعنی وقتی خدماتی ارائه نشده، پولی هم نباید دریافت شود.» مفهوم «استتاله قرارداد» در حقوق مدنی، اگر اجرای قرارداد به دلیل اتفاقی خارج از اراده (جنگ) غیر ممکن شود، قرارداد از نظر عملیاتی از بین می‌رود. بنابراین، مطالبه شهریه برای زمانی که مدرسه در فعالیت نبوده، از نظر حقوقی «بی‌مبنا» است. اصل «عدم جواز ثروت بدون کار» در حقوق ایران، هیچ‌کس نمی‌تواند بدون ارائه

هم‌زمان با تداوم تعطیلی‌های آموزشی در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ و تشدید بحران‌های محیطی اقلیمی و امنیتی، یکی از جدی‌ترین دغدغه‌های خانواده‌ها به موضوع دریافت شهریه مدارس و هزینه سرویس‌ها در شرایط تعطیلی مربوط می‌شود. در شرایطی که آموزش حضوری در مقطعی متوقف شده و آموزش مجازی جایگزین آن شده؛ این پرسش مطرح است که آیا مدارس و سرویس‌ها در زمان جنگ و تعطیلی، همچنان حق دریافت شهریه دارند یا خیر. دکتر حمیدرضا آقایابایان، کارپل وکیل یک دادگستری، در گفت‌وگو با خبر آنلاین با استناد به قوانین مدنی، اصول حقوقی و رویه قضایی، به بررسی دقیق این مساله پرداخته است. او در این باره می‌گوید: اگر اجرای قرارداد به دلیل اتفاقی خارج از اراده (جنگ) غیر ممکن شود، قرارداد از نظر عملیاتی از بین می‌رود. بنابراین، مطالبه شهریه برای زمانی که مدرسه در فعالیت نبوده؛ از نظر حقوقی «بی‌مبنا» است.

دریافت شهریه در شرایط تعطیلی کامل مدارس «بی‌مبنا» است

آقایابایان در توضیح وضعیت تعطیلی کامل مدارس می‌گوید: اگر مدارس به دلیل جنگ «به‌طور کامل» تعطیل شوند (عدم اجرای تعهد)، در این حالت، مطابق قانون مدنی ایران، مدارس حق دریافت شهریه کامل را ندارند. چون: «با استناد به امر قهری، جنگ یک حادثه غیر قابل پیشگیری و غیر قابل اجتناب است. وقتی مدرسه نمی‌تواند خدمات آموزشی (که موضوع اصلی قرارداد است) را ارائه بدهد، تعهد خود را انجام نداده است. در حقوق «هیچ عوضی در برابر عوضی وجود ندارد.» یعنی وقتی خدماتی ارائه نشده، پولی هم نباید دریافت شود.» مفهوم «استتاله قرارداد» در حقوق مدنی، اگر اجرای قرارداد به دلیل اتفاقی خارج از اراده (جنگ) غیر ممکن شود، قرارداد از نظر عملیاتی از بین می‌رود. بنابراین، مطالبه شهریه برای زمانی که مدرسه در فعالیت نبوده، از نظر حقوقی «بی‌مبنا» است. اصل «عدم جواز ثروت بدون کار» در حقوق ایران، هیچ‌کس نمی‌تواند بدون ارائه

آن اطلاع‌سانی می‌شود. رییس سازمان حج و زیارت با بیان اینکه سهمیه ایران با موافقت مسولان عالی‌رتبه کشور از ۸۵ هزار نفر به ۳۰ هزار نفر کاهش یافت، خاطر نشان کرد: اعزام‌ها از روزهای آتی آغاز می‌شود و تمام تلاش ما حفظ عزت و کرامت زائران ایرانی در سرزمین وحی است.

دریافت شهریه در شرایط تعطیلی کامل مدارس «بی‌مبنا» است

آقایابایان در توضیح وضعیت تعطیلی کامل مدارس می‌گوید: اگر مدارس به دلیل جنگ «به‌طور کامل» تعطیل شوند (عدم اجرای تعهد)، در این حالت، مطابق قانون مدنی ایران، مدارس حق دریافت شهریه کامل را ندارند. چون: «با استناد به امر قهری، جنگ یک حادثه غیر قابل پیشگیری و غیر قابل اجتناب است. وقتی مدرسه نمی‌تواند خدمات آموزشی (که موضوع اصلی قرارداد است) را ارائه بدهد، تعهد خود را انجام نداده است. در حقوق «هیچ عوضی در برابر عوضی وجود ندارد.» یعنی وقتی خدماتی ارائه نشده، پولی هم نباید دریافت شود.» مفهوم «استتاله قرارداد» در حقوق مدنی، اگر اجرای قرارداد به دلیل اتفاقی خارج از اراده (جنگ) غیر ممکن شود، قرارداد از نظر عملیاتی از بین می‌رود. بنابراین، مطالبه شهریه برای زمانی که مدرسه در فعالیت نبوده، از نظر حقوقی «بی‌مبنا» است. اصل «عدم جواز ثروت بدون کار» در حقوق ایران، هیچ‌کس نمی‌تواند بدون ارائه